

JURNALISTNING INTERVYUDAGI MODERATORLIK VAZIFASI

Shonazarova Dilfuza

O‘zMU tadqiqotchisi

***Annotasiya.** Intervyu janrining oldiga qo‘ygan maqsadi muayyan mavzu, voqea-hodisaga tegishli mutasaddi shaxsdan savol-javoblar orqali aniqlik kiritish, biror bir yangilikdan ommani xabardor qilishdir. Ushbu maqolada jurnalistlarni muloqot jarayonlari moderatorlari sifatida tayyorlashning ahamiyati xususida so‘z boradi. Mazkur maqola mavzusiga doir rasmiy va ilmiy adabiyotlar atroflicha tahlil qilinib mavjud muammo yuzasidan taklif va tavsiyalar keltiriladi.*

***Kalit so‘zlar:** Intervyu olishda journalist mahorati, moderator, psixologik yondashuv, suhbatdosh.*

***Abstract.** The purpose of the interview genre is to clarify a specific topic, incident, and to inform the public about some news through questions and answers from an official. This article discusses the importance of training journalists as moderators of communication processes. The official and scientific literature on the topic of this article is thoroughly analyzed and suggestions and recommendations are given regarding the existing problem.*

***Key words:** journalistic skills in interviewing, moderator, psychological approach, interlocutor.*

***Абстрактный.** Целью жанра интервью является разъяснение конкретной темы, происшествия, информирование общественности о каких-либо новостях посредством вопросов и ответов должностного лица. В данной статье рассматривается важность подготовки журналистов как*

модераторов коммуникационных процессов. Тщательно проанализирована официальная и научная литература по теме данной статьи и даны предложения и рекомендации относительно существующей проблемы.

Ключевые слова: журналистское мастерство ведения интервью, модератор, психологический подход, собеседник.

KIRISH

Muloqotda 3 narsa muhim: *Kim gapiryapti? Qanday gapiryapti? Nimani gapiryapti?* Bu savollardan eng zaruri suhbatdosh nimani gapirib berayotganiga jurnalistning munosabatidir. Har bir jurnalistning suhbatdan aniq bir maqsadi bo'ladi. Bu maqsad suhbatdoshining fikrlarini o'quvchiga ham inson va o'z kasbining ustasi sifatida ochib bera olishidadir» [1].

Intervyuga tayyorgarlik ko'rishi jarayonida muvafaqqiyatli bo'ladimi yoki yo'qmi, oldindan tuziladigan savollar jurnalistning o'ylagan mavzusi, rejasi, dasturi, ixtirosining sifatini belgilaydi. Bunda bo'lg'usi suhbatdoshni qandaydir sabablar tufayli noqulay ahvolga solib qo'ymaslikni o'ylab, imkon qadar savollarni aniq tuzish muhim. Bu qaysidir ma'noda «o'ziga yordam» berishning usullaridan biri hisoblanadi. Chunki nafaqat mavzu jihatdan, balki psixologik jihatdan tayyorgarlik orqali suhbatning erkin borishiga sharoit yaratish favqulodda zaruratdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Biz oldingi bobda axborot janrlari qatorida intervyuning kommunikativ jarayonlarda tutgan o'rni, axborot olishdagi o'ziga xos xususiyatlari, janr sifatida unga qo'yiladigan spessifik talablar, intervyuning turlari va intervyuga tayyorgarlik ko'rishning muhim jihatlariga ilmiy nazariy manbalarga tayanib, atroflicha to'xtaldik. Ushbu bobda intervyu olishning psixologik maqsadi, uni amalga oshirishda jurnalistning o'rni va roli, kasbiy mahorati masalalarini ko'rib o'tamiz.

Ta'kidlash joizki, intervyu janrining oldiga qo'ygan maqsadi muayyan mavzu, voqea-hodisaga tegishli mutasaddi shaxsdan savol-javoblar orqali aniqlik kiritish, biror bir yangilikdan ommani xabardor qilishdir. Uning ob'yekti, axborot manbasi,

jamiyatning turli sohasida faoliyat olib boruvchi kishilardir. Bu haqda gap ketganida intervyuning murakkab va o‘z navbatida, ko‘p mehnat talab qiladigan kasbiy jarayon ekanligini e‘tiborga olish zarur.

TAHLIL VA NATIJALAR

Intervyu oluvchining, ya‘ni jurnalistning vazifasi – avval suhbatdosh bilan suhbatlashib, keyin yozishdir. Qahramon shaxsini aniq ochib berishga yo‘naltirilgan intervyu yoki muammoli vaziyatni o‘rganish uchun bevosita suhbatning o‘zi kifoya qilmaydi[2]. Intervyu oluvchining muhim vazifalaridan yana biri – bu suhbatdoshni ma‘naviy jihatdan qo‘llab-quvvatlashdir. Shu ma‘noda intervyu ikki kishi o‘rtasidagi o‘zaro muloqot, ya‘ni kommunikativ hodisadir. Har bir jurnalist intervyu janrining o‘ziga xosligi va muhim xususiyatlarini yaxshi bilishi va o‘rganishi kerak. Chunki ularning har biri ma‘lum holat, vaziyatda qo‘llanilish uchun yaratilgan. Shuning uchun ham ularni qorishiq holda ishlatish ham yaramaydi. Masalan, intervyu qilib tayyorlanayotgan materialni ortiqcha savollar yoki jurnalist o‘zini aqlli ko‘rsatishga urinishi bilan suhbat (beseda)ga aylantirish maqsadga muvofiq emas. Chunki bu ikki janr bir-biridan tubdan farq qiladi.

Bu janrlardagi materiallarni yaratishdan ko‘zlangan maqsad ham, ularni qo‘llash to‘g‘ri keladigan holatlar ham turlicha.

Shu nuqtai nazardan intervyuda jurnalistning maqomi, muloqot mavzusi va maqsadini belgilashda tashabusskor bo‘lish hamda nutqiy faoliyatning aynan shu maqsadga mos tarzda ketishini – hamkorligini ta‘minlashni boshqarishdan iborat. Bundan tashqari, jurnalist intervyu olishdan faqatgina jurnalistik asar yaratishni ko‘zlabgina qolmay, intervyu obyektining, ya‘ni suhbatdoshining shaxsiy va ijtimoiy maqomi, hayotiy nuqtai nazarini, voqelikka munosabatini ham aniqlashi kerak bo‘ladi.

Barcha bilimlar va ma‘lumotlar yetarli bo‘lsada, agar jurnalistda moderatorlik qobiliyati bo‘lmasa, u intervyu oqimini to‘g‘ri boshqara olmasligi mumkin. Bu esa intervyu sifatiga ta‘sir qilmay qolmaydi.

Shu boisdan so‘nggi yillarda ayrim davlatlarda jurnalistik o‘quv yurtlarida jurnalistlarni muloqot jarayonlari moderatorlari sifatida tayyorlashga e‘tibor qaratib kelinmoqda. An’anaviy jurnalistdan farqli o‘laroq, moderator nafaqat jurnalistikaning turli janrlarida matnlar yaratishi mumkin, balki eng avvalo, u butun muloqot jarayonini tashkil qiladi.

Bu nima degani?

Moderator (lotincha moderator - mo‘tadil qilaman, cheklayman)- suhbat ishini tartibga soladi, suhbat ishtirokchilarining xatti-harakatlarini kuzatib boradi, noto‘g‘ri yoki odobsiz bayonotlarga, reklama qilishga urinishlarni to‘xtatadi.

Moderatorning zamonaviy tushunchasi rus tiliga ingliz-amerika ommaviy axborot vositalaridan kirib kelgan bo‘lib, unda moderator so‘zi dastur, spektakl, muhokama, suhbat, viktorina va hokazolarning boshlovchisi sifatida tushuniladi[3]. O. Ye. Kurkovaning ta’rificha “moderatorning ishi - konferentsiyalar, davra suhbatlari, ommaviy ma’ruzalar va podkastlarni yozib olishda muloqot va muloqot jarayonini tashkil etishdan iborat. Taqdimotchining asosiy vazifasi - tinglovchilar e‘tiborini ma’ruzachiga va uning nutqi mavzusiga qaratish, tinglovchilar va tadbir ishtirokchilarining qiziqishini saqlab qolish va muhokamani tanlangan mavzuga muvofiq yo‘naltirishdir”[4].

Demakki, moderatorning asosiy vazifasi forumda etika qoidalariga muvofiq muloqotni davom ettirishdir. Moderator suhbatdoshlar o‘rtasidagi ziddiyatlarni diplomatik yo‘l bilan hal qila olishi va paydo bo‘lgan muammolarni konstruktiv tarzda hal qilishi kerak.

Moderator-jurnalist uchun eng muhimi shundaki, o‘z auditoriyasiga ma’lumot yetkazish emas, balki o‘z o‘quvchilari bilan fikr-mulohazalarini o‘rnatish, o‘zining va tahririyat nashrlariga javoblarni tashkil etish, tegishli mavzuni ommaga yetkazish va bu borada keng qamrovli muhokamani rivojlantirishdir[5].

Ko‘rib turganingizdek, jurnalist-moderatorning pozitsiyasi bir tomonlama muloqot sharoitida ishlashga odatlangan an’anaviy jurnalist rolidan tubdan farq qiladi.

Moderator-jurnalistni qanday tayyorlash kerak, u qanday fazilatlar va malakalarga ega bo'lishi kerak va boshqalar bugungi kunda o'rganilishi kerak bo'lgan alohida sohaga aylanib bormoqda.

XULOSA

Ta'kidlash joizki, intervyuda jurnalist kutilgan natijalarga bir qator vazifalarni to'g'ri bajarish orqali erishadi. Bular, birinchidan, zarur axborotni, hujjatni o'rganish, mavzular, adabiyotlardan, shuningdek, mutaxassislar bilan uchrashuvlardan to'plash va o'rganish zarur. Ikkinchidan, oldinda turgan intervyu turini qat'iy belgilab olish zarur. Bunday intervyu turlariga birinchi bobda to'xtalgan edik. Ya'ni, intervyu-xabar (biror hodisa haqida yangi ma'lumot olish maqsadida o'tkaziladi), dialog-intervyu (jurnalistni qiziqtirgan masala, mavzuni oydinlashtirishga suhbatdoshning javoblari yordam beradi), monolog-intervyu (muayyan mavzu bo'yicha suhbatdoshning shaxsiy mulohazalari).

Intervyuning samaradorligini ta'minlashda jurnalist shaxsi muhim o'rin tutadi. Ularning intervyu jarayoniga qanday tayyorgarlik ko'rishi, qahramonini kuzatishi, uning hayoti va ijodiga doir ma'lumotlarni yig'ishida va shundan keyin intervyu olishga kirishishida ko'rinadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Лукина М. Технология интервью. – М., 2005. – С. 100.
2. Рендал Д. Профессионализм сари тўрт кадам. Амалий қўлланма. – Тошкент. 1994. 31-б.
3. Хорийй со'злар lug'ati. - Komlev N. G., 2006 yil.
4. Куркова, О. Е. Лингвистические и культурологические особенности модерирования публичных выступлений на французском языке / О. Е. Куркова. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2023. — № 3 (450). — С. 214-216. — УРЛ: [хттпс://молуч.ру/архиве/450/99076/](https://moluch.ru/archive/450/99076/)(дата обращения: 06.05.2023).
5. https://vk.com/portal_kimnews